

PERHEHOIDON TOIMINTAOHJE

2. luonnos: Leila Saarela, Henna-Riikka Seppälä, Marja-Leena Kavasto,
Tuula Saarinen, Kaisu Korpela, Katriina Virtanen, Maarit Haverinen

Sisältö

1	Perhehoidon toimintaohje	4
1.1	Perhehoidon säädöstausta	4
1.2	Perhehoidon tarkoitus	5
1.3	Perhehoidon toteutus	6
1.4	Perhehoidon muodot	6
2	Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen	7
2.1	Perhehoitaja	7
2.2	Perhehoitajan ennakovalmennus	8
2.3	Perhekoti	9
2.4	Perhekodissa olevien asiakkaiden määrä	10
3	Toimeksiantosopimus	10
3.1	Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus	12
3.2	Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	12
4	Perhehoidon palkkiot ja korvaukset	13
4.1	Hoitopalkkio	13
4.2	Kulukorvaus	15
4.3	Käynnistämiskorvaus	16
4.4	Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta	17
4.5	Maksut perhehoitajan vapaan ajalta	18
4.6	Maksut perhehoidon päättyessä	19
5	Perhehoitajan asema	19
5.1	Perhehoitajan oikeus vapaaseen	19
5.2	Perhehoitajan sairastuessa	21
5.3	Perhehoitajan eläketurva	21
5.4	Perhehoitajan ja perhekodin vakuutukset	21
5.5	Perhehoitajan valmennus, täydennyskoulutus ja työnohjaus	22
5.6	Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset	22

5.7	Vertaistoiminta ja mentorointi	23
6	Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat	23
6.1	Perhehoidon asiakkaan asiakassuunnitelma	23
6.2	Perhehoidon asiakasmaksu	24
6.3	Perhehoidossa olevan henkilön oikeus tukeen ja palveluihin.....	25
6.4	Perhehoidossa olevan henkilön vakuutukset	26
6.5	Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat	27
6.6	Asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet	27
6.7	Asiakkaan kuolema perhekodissa	28
7	Perhehoidon valvonta	28
8	Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet.....	29
8.1	Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys.....	30
8.2	Salassapito- ja vaitiolo velvollisuus	30
8.3	Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus	31
8.4	Perhehoitajien yhteydenpito	31
9	Maakunnan oikeudet ja velvollisuudet	32

1 Perhehoidon toimintaohje

Perhehoidon toimintaohje on hallinnollinen ohje siitä, miten maakunnan alueella toteutetaan kaikenikäisten henkilöiden (pois lukien lastensuojelu) **toimeksiantosopimussuhteista** perhehoitoa. Toimintaohjeessa kuvataan perhehoidon keskeiset käsitteet, perhehoidon toteutusta, korvauksiin liittyviä periaatteita, perhehoitajan asemaa ja tuen muotoja ja niiden toteutusta. Perhehoidon toimintaohje palvelee perhehoidon kaikkia osapuolia: perhehoidosta vastaavia kuntia, perhehoidossa olevaa henkilöä sekä perhehoitajaa.

Tässä toimintaohjeessa linjataan yhtenäiset periaatteet toimeksiantosuhteisen perhehoidon toteuttamiseen maakunnallisena toimintatapana Satakunnassa. Toimintaohje turvaa asiakaslähtöisen perhehoidon laadun edellytykset ja perustan sekä kaikkien osapuolien oikeudet ja velvollisuudet.

Toimintaohjeen päivittämisestä vastaa omais- ja perhehoidon keskus, jossa perhehoidon koordinaattorit työskentelevät. Toimintaohje päivitetään vuosittain huomioiden muun muassa indeksikortukset perhehoidon palkkioihin, kulukorvauksiin ja asiakasmaksuihin.

1.1 Perhehoidon säädöstausta

Perhehoitoa ohjaava voimassa oleva lainsäädäntö koostuu mm. seuraavista laeista ja asetuksista:

- perhehoitolaki (263/2015) sekä muutokset (510/2016)
- omaishoitolaki (937/2005)
- sosiaalihuoltolaki (1301/2014) ja sosiaalihuoltoasetus (607/1983)
- laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- laki (734/1992) ja asetus (912/1992) sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista
- julkisten alojen eläkelaki (81/2016)
- työtaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)
- sairausvakuutuslaki (1224/2004)
- vahingonkorvauslaki (412/1974)
- pelastuslaki (79/2011)
- hallintolaki (434/2003)
- hallintolainkäyttölaki (586/1996)
- kotikuntalaki (201/1994)

- henkilötietolaki (523/1999)
- laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (980/2012)
- laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista, vammaispalvelulaki (380/1987)
- laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)
- laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002)

1.2 Perhehoidon tarkoitus

Perhehoitoa annetaan henkilölle, jonka hoitoa, kasvatusta tai muuta huolenpitoa ei voida tarkoituksenmukaisesti järjestää hänen omassa kodissaan tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita hyväksi käyttäen. Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kuntoutuksen tai muun ympärivuorokautisen tai osavuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Perhehoidossa olevalla henkilöllä on muihin perhekodin jäseniin nähden tasavertainen asema. Perhehoito tarjoaa kiinteän lähiyhteisön, pysyvät ihmissuhteet, jokapäiväisiä kodin askareita, yksilöllistä hoitoa ja turvallisuutta. Se voi olla pitkäaikaista, lyhytaikaista tai osavuorokautista.

Perhehoitoon sijoittamisen lähtökohtana ovat asiakkaan elämäntilanne, aikaisemmat elämäkokemukset sekä tuen, ohjauksen, hoivan ja huolenpidon tarve. Sen tavoitteena on turvata läheiset ihmissuhteet, edistää toimintakykyä sekä ylläpitää perusturvallisuutta ja sosiaalisia suhteita.

Perhehoidon ja omaishoidon ero on siinä, että omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon, kasvatuksen ja huolenpidon järjestämistä kotioloissa *omaisen tai muun hoidettavalle läheisen* henkilön avulla. Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön kasvatuksen, hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona ennakkovalmennuksen suorittaneen perhehoitajan toimesta. Perhehoidossa olevalta asiakkaalta peritään asiakasmaksu.

1.3 Perhehoidon toteutus

Perhehoidon järjestämistä koordinoi omais- ja perhehoidon keskus yhteistyössä maakunnan viranhaltijoiden kanssa. He sijoittavat yhteistyössä muun vanhus- ja vammaistyön organisaation kanssa asiakkaita perhehoitoon Satakunnan alueella. Sijoittamisessa otetaan huomioon sijoitettavan henkilön omat toivomukset, hänen omaistensa tai läheistensä mielipide ja perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan.

Perhehoitajien rekrytoinnista, ennakkovalmennuksesta, vertaistapaamisten järjestämisestä, täydennyskoulutustarjonnan tiedottamisesta ja toiminnan valvonnasta vastaa omais- ja perhehoidon keskuksen koordinaattorit. Perhehoitajien lähiohjaukseen ja täydennyskoulutuksen toteuttamiseen osallistuu myös muu maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatio. Perhehoitajille tarvittaessa järjestettävän ammatillisen työnohjauksen organisoii perhe- omaishoidon keskus.

Perhehoidon asiakasohjaus tapahtuu asiakkaan tilanteen parhaiten tuntevien palveluohjaajien toimesta lähellä asiakasta.

1.4 Perhehoidon muodot

Perhehoito voi olla joko pitkä- tai lyhytaikaista perustuen yksilölliseen asiakassuunnitelmaan. Perhehoitoa voidaan toteuttaa myös osavuorokautisena perhehoitona, joko päivä- tai yöhoitona. Perhehoito tapahtuu perhehoitajan tai asiakkaan yksityiskodissa.

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa jatkuvaa, ympärivuorokautista hoivaa ja huolenpitoa perhehoitajan kodissa. Se on ensisijainen vaihtoehto niille asiakkaille, jotka eivät voi turvallisesti asua omassa kodissaan ja tarvitsevat hoivaa ja huolenpitoa.

Lyhytaikainen perhehoito on kestoaltaan määräaikainen hoitojakso. Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan käyttää omais- tai perhehoitajan vapaan järjestelyissä tai kuntouttavana jaksone esimerkiksi sairaalahoidon jälkeen. Sen tavoitteena on tukea asiakkaan kotona asumista sekä tukea omaisten jaksamista.

Osavuorokautinen perhehoito voi olla päivä- tai yöaikaista, ja se voi toimia vaihtoehtona niissä koti- tai omaishoidon tilanteissa, joissa ympärivuorokautisen perhehoidon järjestäminen ei ole tarpeellista tai tarkoituksenmukaista. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kestoaltaan alle 6 h/vrk tai 6-12 h/vrk.

Perhehoito asiakkaan omassa kodissa mahdollistaa esimerkiksi omaishoitajan vapaan tilanteissa, joissa asiakas ei voi tai halua lähteä pois omasta kodistaan. Tällöin perhehoito on pääsääntöisesti lyhytaikaista tai osavuorokautista.

Ammatillinen perhehoito on perhehoitoa, jota annetaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun luvan perusteella ammatillisessa perhekodissa. Tässä toimintaohjeessa ei määritellä ammatillisen perhehoidon järjestämistä.

2 Perhehoitajan ja perhekodin hyväksyminen

2.1 Perhehoitaja

”Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Ennen toimeksiantosopimuksen tekemistä perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus.” Perhehoitolaki 6 §

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka maakunnan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitoa omassa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitaja ei ole työsuhteessa maakuntaan eikä yksityinen palveluntuottaja.

Perhehoitajuudesta kiinnostuneille on annettava riittävästi tietoa ja tukea ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Perhehoitajalta edellytetään osallistumista ennakkovalmennukseen sekä tehtävän edellyttämiä valmiuksia. Perhehoitajana voi toimia parisuhteessa elävä, perheellinen tai yksinasuva. Aloittavalta perhehoitajalta pyydetään lääkärinlausunto: T-todistus terveydentilasta. Perhekodin ihmissuhteiden tulee olla kunnossa ja perheen taloustilanteen vakaa.

Toimeksiantosopimusta tehdessä alle 18-vuotiaiden henkilöiden perhehoitajilta pyydetään nähtäväksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämiseksi tarpeellinen rikosrekisteriote, jonka perhehoitaja tilaa Oikeusrekisterikeskukselta.

Ehdottomat esteet ryhtyä perhehoitajaksi:

- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen lastensuojelun asiakkuus
- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen toimeentulotuen asiakkuus

- Akuutti/toistuva/pitkäaikainen päihde- tai mielenterveysongelma perheessä
- Kriisi omassa elämäntilanteessa
- Epärealistiset odotukset
- Yhteistyökyvyttömyys
- Joku perheenjäsenistä vastustaa perhehoitoperheeksi ryhtymistä
- Kodin tilojen sopimattomuus perhekodissa järjestettävän perhehoidon osalta
- Perheessä käytetään fyysisiä rajoitusmenetelmiä, jotka eivät ole asiakkaan edun mukaisia
- On perheen elämään ja arkeen erittäin voimakkaasti vaikuttava elämäkatsomus
- On hylkäävä arvio ennakovalmennuksesta

Perhehoidon koordinaattori vastaa ennakovalmennuksen järjestämisestä. Valmennus auttaa tekemään tietoisin päätöksiä perhehoitajaksi ryhtymisestä ja antaa valmiuksia perhehoitajana toimimiseen.

2.2 Perhehoitajan ennakovalmennus

Perhehoitajan ennakovalmennuksen tavoitteena on:

- Taata jokaiselle asiakkaalle tasavertainen mahdollisuus päästä hyvin valmentautuneeseen perheeseen.
- Saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä.
- Taata asiakkaille hyvä hoito ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävästi tietoja ja taitoja vastata yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdä yhteistyötä asiakkaita koskeissa asioissa perhehoidossa olevan henkilön läheisten, maakunnan ja muiden tahojen kanssa.

Perhehoitajan valmiudet:

- pitää huolta asiakkaan hyvinvoinnista (hoiva ja huolenpito)
- auttaa ja tukea asiakasta omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä ottaen huomioon tarvittaessa hänen kehitykselliset tarpeensa
- mahdollistaa ja tukea asiakkaan ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
- tehdä yhteistyötä asiakkaan asioissa
- sitoutua perhehoitajan tehtävään

2.3 Perhekoti

”Perhekodin pitää olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Perhekodin sopivuutta harkittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota perhekodin ihmissuhteisiin, perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata perhehoitoon sijoitetun tarpeisiin hänen etunsa mukaisesti. Lisäksi on selvitettävä, hyväksyvätkö muut perhekodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan ja voiko perhehoitoon sijoitettava henkilö saada perhekodin muihin jäseniin nähden tasavertaisen aseman. Perhekodin tulee myös rakenteiltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan olla siellä annettavalle hoidolle sopiva.” Perhehoitolaki 5 §

Perhekoti on omais- ja perhehoidon keskuksen hyväksymä, perhekodiksi soveltuva yksityiskoti. Perhekodin jäsenten tulee hyväksyä ja olla yksimielisiä kodin perhehoitotoiminnasta. Sopivuutta arvioidessa kriteereinä ovat myös perheen ihmissuhteet ja kodin ilmapiiri. Perhekodissa tulee mahdollisimman hyvin huomioida esteettömyys ja turvallisuus. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle tulee olla pääsääntöisesti oma huone, tai mahdollisuus yksityisyyteen tulee turvata muulla tavoin.

Perhekodin tulee olla:

- rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle perhehoidolle sopiva
- tarkoituksenmukainen ja kodikas
- sijainniltaan asiakkaan tarvitsemien palvelujen ja läheisten yhteydenpidon kannalta toimiva
- turvallinen:
 - perhekodin ympäristö on asiakkaille sopiva, perhekotiin on mahdollisuus tarvittaessa järjestää apuvälineitä, esteetön ympäristö tai erityisvarustus
 - perhekodin turvallisuutta koskevista asioista toimitaan paikallisen pelastusviranomaisen ohjeen mukaisesti huomioiden, että perhekoti on yksityiskoti
 - turvallinen ulkoilue

Perhehoitoon tulevalle asiakkaalla tulee olla:

- mahdollisuus sekä yhteisöllisyyteen että yksityisyyteen
- halutessaan mahdollisuus osallistua huoneensa kalustamiseen ja sisustamiseen
- mahdollisuus käyttää kodin yhteisiä tiloja
- tasa-arvoinen asema muiden perhekodin jäsenten kanssa

2.4 Perhekodissa olevien asiakkaiden määrä

”Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa tai huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina. Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhekodissa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6 § 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus.” Perhehoitolaki 7 §

”Jos kyse on hoidon antamisesta sisaruksille tai saman perheen jäsenille, voi perhekodissa olla samanaikaisesti hoidettavana useampi henkilö. Lisäksi erityisestä syystä voidaan samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä poiketa. Erityisenä syynä pidetään lähinnä tilannetta, jossa perhehoidossa samanaikaisesti hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden keskinäinen kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä. Hoidettavien määrä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavien tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen.” Perhehoitolaki 9 §

Omais- ja perhehoidon keskus arvioi aina sijoitettavien henkilöiden määrän huomioiden perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata asiakkaiden tarpeisiin. Lisäksi huomioidaan asiakkaiden keskinäinen kanssakäyminen, heidän tarvitsemansa hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen määrä sekä perhekodin tilat ja varusteet.

3 Toimeksiantosopimus

Perhehoitajan kanssa tehdään toimeksiantosopimus, jossa sovitaan hoitosuhteeseen liittyvät molempinpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitetun osalta erikseen ja se tehdään aina ennen perhehoidon käynnistymistä.

Toimeksiantosopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettussa työsuhhteessa, eivätkä häntä koske työsuhdetta määrittävät lait, kuten työaikalaki tai vuosilomalaki tai työehtosopimukset. Sopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja vastuullinen viranhaltija. Sopimus tarkistetaan tilanteen muuttuessa eikä sitä voi muuttaa yksipuolisesti. Toimeksiantosopimusta tarkistetaan hoidon kestoja tai sisältöä koskevien muutosten

vuoksi sekä myös, kun sen tarkistamiseen muutoin on aihetta (perhehoitolaki 10 § 2 mom). Sopimus tehdään toistaiseksi tai määräajaksi sovitusta päivämäärästä alkaen.

Toimeksiantosopimuksen sisältö

- sopijapuolet
- perhehoidossa oleva henkilö ja henkilön oikeudet, tukitoimet ja harrastukset sekä näiden toteuttamiseksi tarpeelliset toimenpiteet
- perhehoitajan vastuutyöntekijä (Perhehoidon aikana tarvittavan tuen järjestämiseksi perhehoitajalle on nimettävä jokaista hoidettavaa varten vastuutyöntekijä (Perhehoitolaki 263/2015)).
- palkkion saaja(t)
- perhehoitajalle maksettava hoitopalkkio, kulukorvaus sekä niiden maksupäivät ja maksaminen hoidon keskeytyessä
- käynnistämiskorvaus
- perhehoidossa olevan henkilön yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaaminen
- sopimuksen kestoaika
- perhehoitajan oikeus vapaaseen, vapaapäivien toteuttaminen, hoidettavien hoidon järjestäminen sekä hoitopalkkion ja kustannusten korvaaminen vapaan ajalta
- hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestäminen
- perhehoitajalle annettava valmennus, työnohjaus, täydennyskoulutus ja vertaisryhmätöiminta sekä niiden toteuttaminen
- perhehoidossa olevan henkilön kuukausittain maksettavat käyttövarat ja edunvalvonta, jotka kirjataan myös asiakassuunnitelmaan
- toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen
- perhehoitajan vaitiolovelvollisuus ja tietojen antaminen ja saaminen hoidettavista
- perhehoitajan ja -hoidettavan vakuuttaminen
- yhteistyö maakunnan ja perhehoitajan kesken
- tarvittavat muut asiat
- allekirjoitukset

Lyhytaikaisesta perhehoidosta voidaan tehdä toistaiseksi voimassa oleva aiesopimus, jossa rytmi (esim. 7 vrk/kk) on määritelty. Jaksojen ajankohdat sovitaan perhehoitajan, asiakkaan ja omais- ja perhehoidon keskuksen kanssa.

Sopimuksen allekirjoittavat molemmat puolisot, kun on tarkoitus, että he molemmat vastaavat perhehoidossa olevien asiakkaiden hyvinvoinnista. Mikäli toimeksiantosopimuksessa viitataan tähän toimintaohjeeseen, se tulee tehdä päivämäärällä erotettuun versioon, joka on osa kyseistä sopimusta. Toimeksiantosopimuksen lisäksi laaditaan tai päivitetään asiakassuunnitelma.

3.1 Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus

Perhehoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tehdään toimeksiantosopimus. Sopimuksella hoitaja sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta perhehoitajan tai hoidettavan kotona. Sijaishoito voidaan järjestää edellä tarkoitetulla tavalla, jos perhehoitaja suostuu siihen ja järjestely arvioidaan hoidettavan edun mukaiseksi.

Sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan (perhehoitolaki 14§):

- 1) *sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta;*
- 2) *tarvittaessa sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;*
- 3) *toimeksiantosopimuksen voimassaolosta;*
- 4) *tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista.*

Sijaishoitajat ovat käyneet perhehoitajille tarkoitetun ennakkovalmennuksen. Sijaishoitajalle toimitetaan hyvän perhehoidon varmistamiseksi, asiakkaan suostumuksella, asiakasta koskevat tarvittavat tiedot. Perhehoitolain säädökset huomioidaan myös sijaishoidon aikana.

3.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Toistaiseksi voimassa olevassa toimeksiantosopimuksessa voidaan tarvittaessa sopia määräaika, jonka aikana sopimus voidaan puolin tai toisin päättää ilman irtisanomisaikaa. Tämän ns. tutustumisjakson tarkoitus on varmistaa perhehoidon tarkoituksenmukaisuus niin asiakkaan, hänen omiensa kuin perhehoitajan kannalta sekä sitoutuminen perhehoitoon. Asiakkaan siirtyminen pois perhekodista sovitaan yhdessä neuvotellen osapuolten kesken. Hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyvät asiakkaan siirtyessä pois perhekodista.

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomisesta seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Irtisanominen voidaan tehdä suullisesti, mutta siitä toimitetaan myös kirjallinen ilmoitus. Ensisijaisesti hoitoa jatketaan perhekodissa vielä irtisanomisajan.

Jos perhekoti tai siellä annettava hoito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, asiakkaan kotikunnan tulee pyrkiä saamaan aikaan korjaus. Jos puutetta ei korjata asetetussa määräajassa tai jos puutetta ei voida korjata ilman kohtuutonta vaivaa tai kohtuullisessa ajassa, toimeksiantosopimus voidaan purkaa välittömästi. (Perhehoitolaki 12 §.)

4 Perhehoidon palkkiot ja korvaukset

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkiota ja kulukorvausta. Lisäksi perhehoitajalle maksetaan käynnistämiskorvausta yhdessä arvioidun tarpeen mukaan. Perhehoitajalle maksettavista hoitopalkkiosta ja kustannuskorvauksista säädetään tarkemmin perhehoitolaissa. Hoitopalkkion ja kulukorvauksen määrää tarkistetaan kalenterivuosittain sosiaali- ja terveysministeriön ilmoittaman indekstitarkistuksen mukaan. Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan jälkikäteen hoitoaikojen ja maakunnan maksuaikataulujen mukaan.

4.1 Hoitopalkkio

"Jollei toimeksiantosopimuksessa ole toisin sovittu, perhehoitajalla on oikeus saada hoidosta palkkiota (hoitopalkkio). Hoitopalkkiota maksetaan perhehoidossa olevaa henkilöä kohti kalenterikaudessa vähintään 785,16 euroa (1.1.2018). Hoitopalkkion määrän tulee vastata henkilön hoidettavuutta ja sitä arvioidessa tulee ottaa huomioon toiminnan luonne. Edellä 1 momentissa mainittu ja toimeksiantosopimuksessa sovittu hoitopalkkion määrä on tarkistettava kalenterivuosittain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella." Perhehoitolaki 16 § 1. ja 4. mom.

Perhehoidosta maksettava hoitopalkkio perustuu kunkin perhehoidossa olevan asiakkaan asiakas suunnitelmassa kuvattuun hoivan ja huolenpidon tarpeeseen. **Erityistilanteessa** hoivasta ja huolenpidosta maksettavaa hoitopalkkiota voidaan korottaa tapauskohtaisesti maksimissaan 50 %. Tällöin hoivan ja huolenpidon tarve on pysyvästi tai erityistilanteissa tilapäisesti (esim. kuntoutuminen) merkittävästi suurempi kuin normaalisti perhehoidosta vastaavan tahon harkintaan perustuen.

Mahdollinen erityistilanne ei kuitenkaan edellytä perhehoidon päättymistä, kun asiasta on sovittu yhteisesti. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa ja siitä kertyy eläkettä. Hoitopalkkion maksuista keskeytysten aikana on tässä toimintaohjeessa sovittu erikseen.

Arvioinnista vastaa sijoittamisesta päättävä työryhmä (esim. SAS tai päätöksestä vastaavat viranhaltijat). Näiden lisäksi arvioinnissa huomioidaan, edellyttääkö alkava perhehoito perhehoitajalta erityisiä valmiuksia, kokemusta, asiantuntemusta tai ammattikoulutusta. Hoitopalkkioon vaikuttaa myös se, edellyttääkö asiakkaan hoito perhehoitajan täysiaikaista kotona olemista.

Perhehoidosta maksettavat hoitopalkkiot:

	Palkkioluokka I ikäntyneet: RAVA <2,5 tai MMSE >16 *) vammasiset: Toimi-mittari *)	Palkkioluokka II ikäntyneet: RAVA ≥2,5 tai MMSE ≤16 *) vammasiset: Toimi-mittari *)	Palkkioluokka III erityisen vaativa hoito tai esim. siirtymävaiheen aikainen hoito
Pitkäaikainen perhehoito	1077,38 €/kk/ hoidettava	1292,86 €/kk/ hoidettava	1556,79 €/kk/ hoidettava
Lyhytaikainen perhehoito	53,88 €/vrk/ hoidettava	64,64 €/vrk/ hoidettava	
Osavuorokautinen perhehoito	Alle 6 h 26,94 € 6-10 h 40,41 €	Alle 6 h 32,33 € 6-10 h 48,50 €	
Kotiin annettava perhehoito	80,82 €/vrk/ hoidettava	96,96 €/vrk/ hoidettava	

Osavuorokautisen kotiin annettavan perhehoidon palkkiot kerrotaan 1,5.

Mahdollinen lisäosa Erityistilanteissa hoidosta maksettavaa palkkiota voidaan korottaa max. 50 %, mikäli hoidon tarve on merkittävästi normaalia suurempi.

*) Mittareiden arvot ovat suuntaa-antavia: jokaisen asiakkaan hoidon vaativuuteen perustuva palkkio arvioidaan tilannekohtaisesti. Jos asiakas osallistuu säännöllisesti kodin ulkopuoliseen toimintaan (1-5 krt/vko), alentaa se maksettavaa palkkiota samassa suhteessa (25€/päivä).

Lyhytaikaisen palkkion muuttaminen pitkäaikaiseksi (yli 14 vrk)

Yli 14 vrk kestävästä määräaikaisesta hoitajaksosta maksetaan perhehoitajalle pitkäaikaisen perhehoidon mukainen hoitopalkkio ja kulukorvaus. Mikäli lyhytaikaista perhehoidon jaksoa jatketaan hoidon katkeamatta uudella sopimuksella siten, että hoitajaksojen yhteen laskettu pituus ylittää 14 vrk, uuden sopimuksen palkkio määritellään pitkäaikaisen palkkion mukaiseksi.

4.2 Kulukorvaus

Perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta maksetaan todellisten kustannusten mukainen korvaus (kulukorvaus). Perhehoitolaki oikeuttaa perhehoitajan saamaan vähintään laissa määritellyn kulukorvauksen.

Kulukorvauksen perusteena käytetään perhehoidossa olevan henkilön hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvia todellisia kustannuksia ja kunkin hoidossa olevan henkilön yksilöllisiä tarpeita. Lain mukaan kulukorvauksen määrä tarkistetaan kalenterivuositain vuoden alusta elinkustannusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Kulukorvauksen vähimmäismäärä on 413,87 €/kk (1.1.2018 alkaen, perhehoitolaki 17 §).

Perhehoidosta maksettava kulukorvaus:

Pitkäaikainen perhehoito	609,13 €/kk/hoidettava *)
Mahdollinen korotus	Perhehoidosta maksettavaa kulukorvausta voidaan korottaa esim. erityisruokavaliosta tai muista erityisistä kuluista johtuen 1,80 €/vrk
Lyhytaikainen perhehoito	26,55 €/vrk/hoidettava
Osavuorokautinen perhehoito	13,28 €/vrk
Kotiin annettava perhehoito/ sijaistaminen perhekodissa	Ei kulukorvausta, ei kilometrikorvausta

*) Kulukorvauksen korotukset kehitysvammaisten pitkäaikaisessa perhehoidossa: Mikäli asiakas ei osallistu lainkaan kodin ulkopuoliseen päivätoimintaan, maksetaan perhehoitajalle lisäkulukorvausta 77,65€/kk. Jos asiakas osallistuu päivätoimintaan (1-4 pvä/vko), lisäkorvausta vähennetään samassa suhteessa 15,53€/pvä.

Kulukorvaus kattaa perhehoidossa olevan henkilön ravinnon, asumisen ja muut kulut sisältäen mm. henkilökohtaisen hygienian (lukuun ottamatta vaippoja), vaatehuollon, siivous- ja puhdistuskulut sekä kohtuulliset virkistys-, matka- ja puhelinkulut. Pitkäaikaisessa perhehoidossa kulukorvaukseen sisältyvät:

- ravintomenot
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata, pesuaineet ja hygieniatuotteet mukaan lukien kertakäyttökäsineet
- asumisesta aiheutuvat menot, kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito ja irtaimiston kuluminen
- vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset
- omalla autolla ajettujen tavanomaiset perhehoitoon kuuluvien ajojen matkakulut (esim. apteekki, kauppa, kampaamo, lääkäri omassa kunnassa)
- puhelinmaksut
- vakuutukset
- kohtuulliset virkistystoiminnan kulut

Mikäli asiakkaan tarpeista aiheutuu erityisiä kuluja, ne voidaan korvata perhehoitajalle erillisen sopimuksen mukaisesti. Virkistys- ja harrastustoiminnasta aiheutuvista menoista voidaan sopia toimeksiantosopimuksessa, esim. asiakkaan omista varoista kustannettavasta omavastuuosuudesta. Perhehoitajalle erikseen korvattavista matkakuluista on aina sovittava koordinaattorin kanssa. Kilometrikorvaus on 0,42€/km ja maksetaan toteutuneen ajopäiväkirjan mukaisesti. Perhehoidon koordinaattori tarkistaa kilometrikorvauksen vuosittain Verohallinnon päätöksen mukaisesti.

Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa. Hän voi verotuksessa ilmoittaa saamansa kulukorvaukset verovähennyskelpoisina tulonhankkimiskuluina. Suositellaan, että perhehoitaja käy verovirastossa selvittämässä ennakonpidätysprosenttinsa.

4.3 Käynnistämiskorvaus

Uutta jatkuvaa perhehoitosijoitusta käynnistettäessä hoitajalle maksetaan lain mukaan hoidon käynnistämisestä aiheutuvista tarpeellisista kustannuksista käynnistämiskorvausta, jonka enimmäismäärä on 2939,26 € (1.1.2018 alkaen) perhehoidossa olevaa henkilöä kohden. Perhehoitajalle

maksettavia käynnistämiskorvauksia tulee tarkistaa kalenterivuositain vuoden alusta elinkustanusindeksin edellisen vuoden lokakuun vuosimuutoksen mukaisesti. Lyhytaikaisessa perhehoidossa käynnistämiskorvaus on harkinnanvarainen, josta päättää perhehoidon koordinaattori.

Käynnistämiskorvausta voidaan käyttää kahden vuoden kuluessa hoidon käynnistämisestä. Hankinnat tehdään tämän toimintaohjeen mukaisesti ja niistä sovitaan etukäteen perhehoidon vastuuhenkilön ja perhehoitajan kanssa. Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla, esim. vammaisen henkilön tarvitsemat asunnon muutostyöt tai apuvälineet tulee ensisijaisesti hankkia vammaispalveluna tai lääkinnällisenä kuntoutuksena.

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa sijoitusvaiheessa hoidon ja perhekodin käynnistämisen kannalta välttämättömät uuden perhehoidossa olevan henkilön henkilökohtaiset ja yhteiseen talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla mm. asuntoon kohdistuvat välttämättömät pienet korjaus- ja muutostyöt, kalustaminen sekä tarvittavat kulutustavarat.

Käynnistyskorvauksella maksetuista hankinnoista täytetään lomake, jonka molemmat osapuolet allekirjoittavat. Käynnistyskorvauksella tehdyt kiinteät hankinnat ovat maakunnan omaisuutta. Poisto-aika on neljä vuotta siten, että kunakin vuonna poistuu neljäsosa (25 %) hankinnan arvosta. Mikäli perhehoito lakkaa lyhyemmän ajan kuluessa, voidaan sopia osan takaisinmaksusta, esim. pyytämällä perhehoitajalta ostotarjous, tai välineet palautetaan maakunnalle. Poistoja ei tehdä kulutustavaroista, joiden laskennallinen käyttöikä on 1-3 vuotta.

4.4 Maksut perhehoidon keskeytyksen ajalta

Perhehoitajan sairastuessa

Perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi tilapäisesti kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä, maksetaan hänelle hoitopalkkio sairauspäivärahan omavastuuajalta, eli sairastumispäivältä ja yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä (sairausvakuutuslaki 1224/2004, 8 luku 7 §). Perhehoitaja on oikeutettu saamaan sairauspäivärahaa omavastuuajan jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutus-päivärahan suuruisena (sairausvakuutuslaki 1963, 1 §). Kulukorvauksesta vähennetään 50 %, jos perhehoitoon sijoitettu henkilö siirretään muualle hoitoon. Edellytyksenä omavastuuajan palkkion maksamiselle on toimiminen perhehoitajana vähintään yhden kuukauden ajan ennen sairausloman alkua.

Perhehoito voi jatkua perhekodissa ja perhehoitaja voi saada sekä hoitopalkkion että sv-päivärahan, mikäli perhehoitaja on kykenevä jatkamaan tehtävässään sairaudesta huolimatta.

Jos sairausloma-ajan sijaisuus jaetaan usean sijaisen kesken, vaihtopäivältä maksetaan kuitenkin vain yhden vuorokauden palkkio (esim. ½ vrk-palkkio/sijainen), ei molemmille sijaisille lähtö- ja tulopäivältä täytenä. Jos yhden sijaisen sijaisuusjakso kestää yhtenäisesti yli 14 vrk, käytetään pitkäaikaisen perhehoidon mukaisia palkkioita.

Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Jos perhehoito pitkäaikaisen hoidettavan osalta keskeytyy hoitajasta riippumattomasta syystä, kuten hoidettavan sairaalahoito tai vierailu omaisten luona, maksetaan perhehoitajalle koko hoitopalkkio ja kulukorvaukset 30 vrk ajan. Sen jälkeen maksetaan 100 % hoitopalkkio ja 50 % kulukorvauksesta enintään yhteensä 60 vrk/vuosi, ellei tilalle sijoiteta toista hoidettavaa. Tällöin perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä hoidettavaan ja olevan yhteistyössä hoitopaikan kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Mikäli lyhytaikainen jakso peruuntuu, se voidaan sopimalla siirtää toiseen ajankohtaan, jolloin perhehoitajalle maksetaan toteutuneiden jaksojen palkkiot ja kulukorvaukset. Jos perhehoitaja saa tiedon sovitun jakson peruuntumisesta vähintään 3 vuorokautta ennen jakson alkamista, perhehoitajalle ei makseta hoitopalkkiota eikä kulukorvausta. Jos perhehoitaja saa tiedon jakson peruuntumisesta alle 3 vuorokautta ennen jakson alkamista, perhehoitajalle maksetaan 100 % palkkio ja kulukorvaus suunnitellun jakson mukaisesti, kuitenkin enintään 3 vuorokaudelta, ellei tilalle sijoiteta toista asiakasta. Jakson keskeytyessä maksetaan 100 % palkkio ja kulukorvaus jakson loppuun, kuitenkin enintään 7 vuorokaudelta, ellei tilalle sijoiteta toista asiakasta.

4.5 Maksut perhehoitajan vapaan ajalta

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan palkkiot vapaan ajalta niiden toimeksiantosopimusten perusteella, joiden mukaan hän on toiminut perhehoitajana vähintään 14 vrk / kalenterikk. Jos perhehoitajalle tulee sijainen perhekotiin, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus täytenä. Perhehoitaja saa vapaansa ajalta täyden hoitopalkkion ja 50 % kulukorvauksesta, jos hoidettava on sijoitettuna muualle.

Jos vapaan sijaisuus jaetaan usean sijaisen kesken, vaihtopäivältä maksetaan kuitenkin vain yhden vuorokauden palkkio (esim. ½ vrk-palkkio/sijainen), ei molemmille sijaisille lähtö- ja tulopäivältä täytenä. Jos yhden sijaisen sijaisuusjakso kestää yhtenäisesti yli 14 vrk, käytetään pitkäaikaisen perhehoidon mukaisia palkkioita eli osakuukaudelta tulee laskea kalenteripäivien suhteessa.

Ainoastaan lyhytaikaista perhehoitoa tarjoavalle perhehoitajalle kertyneet vapaapäivät korvataan rahana ja maksuperusteena on kunkin kuukauden ansio jaettuna hoitovuorokausien määrällä.

Jos vapaan aikana perhekodissa on sellainen lyhytaikaisen hoidon asiakas, joka ei ole kerryttänyt vapaa-oikeutta, palkkio maksetaan vain sijaiselle. Kulukorvaukset maksetaan vakinaiselle perhehoitajalle toteutuneen jakson mukaan.

4.6 Maksut perhehoidon päättyessä

Mikäli pitkäaikainen perhehoito päättyy kesken irtisanomisajan, maksetaan perhehoitajalle irtisanomisajan loppuun koko hoitopalkkio ja 50 % kulukorvauksesta. Irtisanomisajan maksut päättyvät, mikäli tilalle sijoitetaan toinen pitkäaikaiseen perhehoitoon sopiva asiakas.

Mikäli perhehoito päättyy tutustumisjakson aikana ilman irtisanomisaikaa tai toimeksiantosopimukseen purkamiseen, maksut päättyvät asiakkaan siirtyessä pois perhekodista.

Jos pitkäaikaisessa perhehoidossa oleva perhehoidettava kuolee, irtisanomisaika alkaa kuolinpäivästä ja noudatetaan sääntöä 3.2. Mikäli kuolemantapaus sattuu kesken tutustumisjakson, hoito päättyy ilman irtisanomisaikaa.

Perhehoitotoiminnan päättyessä kokonaan pitämättömät vapaat maksetaan rahana.

5 Perhehoitajan asema

5.1 Perhehoitajan oikeus vapaaseen

Perhehoitolain mukaan perhehoitajalle tulee järjestää mahdollisuus vapaaseen, jonka pituus on 2 vrk kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimuksen perusteella vähintään 14 vrk perhehoitajana (perhehoitolaki 13 §).

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 3,5 vuorokautta kuukaudessa, jotka pidetään kokonaisina vuorokausina, yhteensä 42 vuorokautta vuodessa. Lähtö- tai paluupäivä ei ku-

luta vapaavuorokausia muutoin, kuin lyhyissä 1-4 päivän mittaisissa vapaissa, joissa lähtö- ja paluupäivästä kuluu yhteensä yksi vapaavuorokausi. Vapaat voi pitää joko heti niiden kerryttyä tai viimeistään puolen vuoden kuluttua. Perhehoitajan on ilmoitettava koordinaattorille vapaansa vähintään kuukautta ennen vapaan alkamista.

Perhehoitajan vapaan toteuttamisesta ja korvausten suorittamisesta sovitaan toimeksiantosopimuksessa. Perhehoidon koordinaattori järjestää yhteistyössä perhehoitajan ja maakunnan vanhus- ja vammaistyön organisaation kanssa perhehoidossa olevien henkilöiden hoidon perhehoitajan vapaan ajaksi. Hoidon järjestämisessä otetaan huomioon perhehoidossa olevan henkilön ja hänen läheistensä toiveet. Mikäli perhehoidossa on useampi kuin yksi henkilö, tulee vapaa järjestää kaikkien perhehoidossa olevien henkilöiden suhteen yhtä aikaa. Perhehoitajan kotiin voidaan järjestää sijaiseksi toimeksiantosopimussuhteinen kiertävä perhehoitaja.

Kun perhehoitajalle järjestetään sijainen pitkäaikaisessa perhehoidossa, perhehoitajalta kuluu vapaavuorokausi. Jos perhehoitaja järjestää itselleen vapaata oman läheisverkostonsa (perheenjäsenet ja muut läheiset) avulla, sijaisella tulee olla maakunnan hyväksyntä. Mikäli näin järjestetty vapaa kestää yli vuorokauden, perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta etukäteen koordinaattorille. Tämä vapaa ei kuluta hänen edellä kuvattua oikeuttaan vapaisiin ja perhehoitaja vastaa itse sijaiskuluista.

Jos perhehoitaja haluaa pitää enemmän vapaata, kuin tässä toimintaohjeessa on sovittu, hän voi sopia koordinaattorin kanssa palkkiottomasta vapaasta kiertävän perhehoitajan avulla. Tällöin perhehoitajan palkkio katkaistaan vapaan ajalta ja maksetaan sellaisenaan sijaiselle – ei lyhytaikaisilla palkkioilla, niin kuin muut sijaisen palkkiot. Perhehoitajan on kuitenkin ensin käytettävä kertyneet vapaat.

Mikäli perhehoidossa on yli 4 asiakasta, on tapauskohtaisesti harkittava mahdollinen ylitys hoidettavien määrässä perhehoitolain 9§ mukaisesti. Tarvittaessa on järjestettävä lisäapua perhekotiin tai sijaisuus tulee jakaa usean sijaisen kesken.

Ainoastaan lyhytaikaista perhehoitoa tarjoavalle perhehoitajalle kertyy 3,5 vuorokautta vapaata kutakin kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut yhteenlaskettujen toimeksiantosopimusten perusteella perhehoitajana vähintään 14 vrk.

5.2 Perhehoitajan sairastuessa

Pitkäaikaisen perhehoidon perhehoitajan ollessa sairauden vuoksi kykenemätön hoitamaan tehtäväänsä, hän ilmoittaa asiasta välittömästi perhehoidon koordinaattorille. Sairauslomatodistus toimitetaan ilman viivytystä koordinaattorille. Perhehoidon koordinaattori järjestää perhehoitoon sijoitettujen hoidon yhteistyössä perhehoitajan kanssa. Järjestely on joko sijainen perhehoitajalle tämän kotiin tai hoidettavien sijoittaminen muuhun lyhytaikaiseen hoitoon.

Lyhytaikaisen perhehoidon perhehoitajan sairastuessa tulee hänen sopia perhehoidon koordinaattorin kanssa poikkeusjärjestelyistä esim. perhehoidettavan hoitajaksoista uudelleen. Jos perhehoitajalle tarvitaan sijaista, toimitaan kuten pitkäaikaisessa perhehoidossa. Päätoimisen lyhytaikaisen perhehoitajan kohdalla sovelletaan pitkäaikaisen perhehoidon poissaolosäännöksiä.

5.3 Perhehoitajan eläketurva

Perhehoitajan eläketurva määräytyy aina peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion mukaan. Perhehoitajan eläketurvasta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa (81/2016). Perhehoitajan on ilmoitettava eläkkeelle siirtymisestä perhehoidon koordinaattorille hyvissä ajoin, vähintään kaksi kuukautta etukäteen.

5.4 Perhehoitajan ja perhekodin vakuutukset

Perhehoitajalla on lakisääteinen tapaturmavakuutusturva (työtapaturma- ja ammattitautilaki 459/2015, perhehoitolaki 20 §). Maakunta on vakuuttanut perhehoitajat työssä tapahtuvan tapaturman varalta.

Maakunnalla ei ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa vakuutusta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin. Vahingon sattuessa asia selvitetään yhdessä edunvalvojan, perhehoitajan ja maakunnan kanssa. On suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen ja varmistaa kiinteistövuoktuksensa tason ja omavastuun määrän. Perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamaan vahinkoon käytetään ensisijaisesti asiakkaan omaa vakuutusta ja toissijaisesti perhekodin kiinteistö- ja kotivakuutusta. Perhekodin tulee olla myös sillä tavalla turvallinen, ettei asiakas voi helposti aiheuttaa vahinkoa esim. arvokkaalle irtaimistolle.

5.5 Perhehoitajan valmennus, täydenniskoulutus ja työnohjaus

Rekrytointitilaisuuksia ja valmennusta järjestetään tarpeen mukaan, ja niistä vastaa perhehoidon koordinaattori.

Täydenniskoulutukseen sovelletaan maakunnan noudattamia periaatteita sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydenniskoulutuksesta annettujen lakien mukaisesti. Ammattihenkilöstön täydenniskoulutuksesta säädetään terveydenhuoltolaissa, työterveyslaissa, laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä, sosiaalihuoltolaissa sekä STM:n asetuksessa. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut lisäksi suositukset täydenniskoulutuksen toteuttamiseksi.

Maakunnassa perhehoitajille järjestetään täydenniskoulutusta vähintään 2-4 päivää vuodessa. Koulutustarpeet arvioidaan yhteistyössä perhehoitajan ja koordinaattorin kanssa.

Perhehoitajalla on mahdollisuus tarvittaessa saada työnohjausta, jonka koordinaattori organisoii. Työnohjaus tai täydenniskoulutukseen osallistuminen ei vähennä perhehoitajan palkkiota. Koordinaattori hoitaa sijaisjärjestelyt yhdessä perhehoitajan kanssa.

5.6 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

"Kunnan on tarvittaessa järjestettävä toimeksiantosopimuksessa sovittavalla tavalla perhehoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja. Päätoimiselle perhehoitajalle mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastukseen on järjestettävä vähintään joka toinen vuosi." Perhehoitolaki 15 a §

Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastus järjestetään sillä alueella, missä perhekoti sijaitsee. Terveystarkastuksen sisältö vastaa Kuntaliiton ohjetta perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksista. (Kuntaliitto: Perhehoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset käytännöksi kunnissa 8.6.2017).

<https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Perhehoitajien%20hyvinvointi-%20ja%20terveystarkastukset.pdf>

Hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa käytetään omaishoitajien jaksamisen ja tuen arviointiin tarkoitettua mittareita tai lomakkeita. Tarkastuksessa terveydenhuollon ammattilainen arvioi tilannetta yhdessä perhehoitajan kanssa ja laatii yhteenvedon tilanteesta sekä tarvittavista jatkotoimista.

Hyvinvointi- ja terveystarkastukseen osallistuminen ei vähennä perhehoitajan palkkiota. Koordinaattori hoitaa sijaisjärjestelyt yhdessä perhehoitajan kanssa.

5.7 Vertaistoiminta ja mentorointi

Perhehoitajat kohtaavat tehtävässään monia haasteellisia ja vaikeita asioita. Vertaisryhmässä kokemusten ja tunteiden jakaminen toisten samaa työtä tekevien kanssa helpottaa vaikeilta tuntuissa perhehoidon tilanteissa ja ehkäisee uupumista. Perhehoitajia kannustetaan osallistumaan eri tahojen järjestämiin vertaistapaamisiin. Vertaisryhmät voivat kokoontua myös itseohjautuvasti.

Yksi vertaistuen muoto on mentorointi. Se tarkoittaa kokeneen, mentorikoulutuksen saaneen perhehoitajan antamaa vertaisasiantuntija-apua aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle. Koordinaattori järjestää mentoritapaamisia jokaiselle aloittavalle perhehoitajalle arvioimansa tarpeen mukaisesti sekä jo toimivalle perhehoitajalle hänen omasta pyynnöstään tai ohjattuna havaitun tarpeen mukaan.

Omais- ja perhehoitokeskuksen järjestämiin vertaistapaamisiin tai mentorointiin osallistuminen ei vähennä perhehoitajan palkkiota. Koordinaattori hoitaa sijaisjärjestelyt yhdessä perhehoitajan kanssa.

6 Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat

6.1 Perhehoidon asiakkaan asiakassuunnitelma

Perhehoitoon sijoitetulle asiakkaalle laaditaan asiakassuunnitelma yhteistyössä asiakkaan ja hänen lähiomaistensa, perhehoitajan sekä palveluista vastaavan työntekijän kanssa. Suunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään vuoden välein.

Asiakassuunnitelmaan kuvataan asiakkaan sen hetkinen toimintakyky sekä hänen tarvitsemansa kasvatusta, tukitoimet, hoito ja huolenpito. Suunnitelmassa sovitaan yhteisesti toimenpiteistä, joilla tuetaan asiakkaan toimintakykyä ja hyvinvointia. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan, miten tarvittavat muut palvelut järjestetään.

6.2 Perhehoidon asiakasmaksu

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen 19 §:n mukaan perhehoidosta voidaan periä mainitun lain 7c §:ssä säädetty maksu. Maksu määräytyy maksukyvyn mukaan ja se voi olla enintään 85 % hoidossa olevan nettotuloista. Maksukykyä määriteltäessä huomioon otettavista tekijöistä, maksun määräämisen perusteena olevista tuloista ja tehtävistä vähennyksistä on säädetty asiakasmaksulain pykälissä 10, 10b ja 10c.

Pitkäaikaisesta perhehoidosta peritään pitkäaikaisen laitoshoidon mukainen maksu (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 7c §). Asiakkaan henkilökohtaiseen käyttöön on jätävä vähintään 108 € (2018) kuukaudessa.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalta asiakkaalta ei peritä päällekkäin muita avohoidon palvelumaksuja, kuten kotihoidon maksuja. Pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksu sisältää myös reseptilääkkeet. Sairaalahoidon ajalta perhehoidon asiakasmaksu keskeytetään.

Pitkäaikaisen perhehoidon Kela- ja ambulanssikuljetuksien omavastuuosuudet sekä perhehoitajan lakisääteisistä vapaista johtuvat kuljetukset, esimerkiksi asiakkaan kuljetus toiseen perhekotiin vapaan ajaksi, maksaa maakunta.

Lyhytaikaisesta perhehoidosta peritään 27,84€/vrk. Mikäli lyhytaikaista perhehoitoa järjestetään omaishoitajan vapaan ajaksi, peritään hoidosta asiakkaalta 11,40 €/vrk (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 6b §).

Lyhytaikaisessa perhehoidossa oleva asiakas maksaa omat terveydenhuoltomenonsa, kuten sairaalahoidon, reseptilääkkeet, Kela- ja ambulanssikuljetusten omavastuuosuudet jne. Kuljetukset perhehoitoon ja perhehoidosta pois tapahtuvat asiakkaan omalla kustannuksella. Tarvittaessa ne voidaan järjestää vammaispalvelulain tai sosiaalihuoltolain mukaisina kuljetuksina.

Osavuorokautisesta perhehoidosta peritään maakunnan asiakasmaksujen mukainen päivätoiminnan maksu. Kuljetukset järjestetään palvelualueen käytäntöjen mukaisesti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 11 §:n mukaan asiakasmaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

6.3 Perhehoidossa olevan henkilön oikeus tukeen ja palveluihin

Asiakkaan palveluista vastaavan työntekijän nimeäminen

Sosiaalihuollon asiakkaalle on nimettävä tarvittaessa omatyöntekijä, jollei hänelle ole nimetty muuta palveluista vastaavaa työntekijää (Sosiaalihuoltolaki 42 §). Lyhytaikaisessa perhehoidossa vastuutyöntekijänä säilyy aiemmin nimetty vastuutyöntekijä, esimerkiksi kotihoidon vastuuhoidtaja tai omaishoidon palveluvastaava. Pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan vastuutyöntekijäksi nimitään perhekodin sijainnin mukaisen palvelualueen vastuutyöntekijä. Mikäli palvelualue vaihtuu, siirtymävaiheessa tehdään tiivistä yhteistyötä asiakkaan hyvän hoidon ja palvelujen turvaamiseksi.

Lääkehoito perhehoidossa

Pitkäaikaisessa perhehoidossa asiakkaan lääkehoito toteutetaan yhteistyössä kotihoidon kanssa. Ensisijaisesti perhehoidossa olevan lääkkeiden jakaminen toteutetaan annosjakeluna apteekissa (Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu, dnro 809/4/11, lääkkeiden annosjakelusta avohoidossa). Lyhytaikaisessa perhehoidossa asiakkaalla tulee olla lääkkeet mukana ja valmiiksi jaettuna perhehoitiin tultaessa.

Perhehoitajille tarjotaan lääkehoitoon liittyvää koulutusta tarpeen mukaan. Pistoshoitoa vaativa lääkehoito toteutetaan joko koulutuksen saaneen ja osaamisen tason varmistaneen perhehoitajan tai kotihoidon toimesta. Perhehoidossa lääkkeet tulee säilyttää lukitussa kaapissa.

Kotihoito ja apuvälineet

Perhehoidossa olevalla asiakkaalla on oikeus saada kotihoidon palveluja omien tarpeidensa mukaan. Tarvittavat kotihoidon palvelut määritellään asiakassuunnitelmassa sekä toimeksiantosopimuksessa. Kotihoidon palvelut tuotetaan lähipalveluina. Maakunta tekee kotihoidon palveluista maksusitoumuksen palveluja tuottavan tahon kanssa. Maksusitoumuksessa on muistettava ilmoittaa, ettei perhehoidossa olevalta henkilöltä tule periä omavastuuosuutta, vaan maakunta maksaa kotihoidosta tulevat kustannukset kokonaisuudessaan.

Terveystieteiden apuvälinepalvelut järjestetään terveydenhuoltolain mukaan osana lääkinnällistä kuntoutusta. Apuvälinepalveluita ohjaa asetus lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutuksesta (1363/2011). Lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineet, niiden sovitus, tarpeellinen uusiminen ja huolto ovat terveydenhuollon asiakasmaksulain nojalla käyttäjälleen maksuttomia. Apuvälineistä antavat lisätietoja maakunnan apuvälineyksiköt. Lisäksi maakunta voi korvata tai antaa käyttöön vammaisen henkilön tarvitsemia päivittäisten toimintojen välineitä, koneita ja laitteita, jotka ovat muita kuin lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineitä.

Vammaispalvelulain mukaan maakunnan on korvattava vammaiselle henkilölle asunnon muutostöistä sekä asuntoon kuuluvien välineiden ja laitteiden hankkimisesta hänelle aiheutuvat kohtuulliset kustannukset, jos hän vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee näitä toimenpiteitä suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Maakunta voi myös antaa asuntoon kuuluvia välineitä tai laitteita korvauksetta vaikeavammaisen henkilön käytettäväksi. Tämä on sovellettavissa myös pitkäaikaiseen perhehoitoon.

Kansaneläkelaitos vastaa vammaisten henkilöiden työssä tai opiskelussa tarvitsemista vaativista ja kalliista apuvälineistä. Apuvälineen myöntämisen perusteena on, että hakija on vammaisen eli ei vian tai vamman vuoksi selviydy opiskelustaan tai työstään ilman näitä apuvälineitä tai se olisi kohtuuttoman raskasta. Apuvälineitä ovat esim. tekniset erityislaitteet, kuten suurennuslaitteet (luku-televisio), piste- ja isonäytöt sekä atk-laitteistot.

Perhehoidossa olevan henkilön kuljetukset

Matkat intervallijaksoille, kotilomat tai virkistys- ja asiointimatkat sovitaan erikseen asukkaan vastaavan viranhaltijan, perhehoitajan ja omaisten kanssa.

Vammaisuuden perusteella henkilöllä on subjektiivinen oikeus käyttää kuljetuspalveluja sekä tarvittaessa saattajaa matkoilla (Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 759/1987).

Sosiaalihuoltolain mukaista liikkumisen tukea myönnetään harkinnanvaraisesti ja sitä haetaan vanhus- tai vammaispalveluista. Asiakas maksaa myönnetystä kuljetuspalvelusta maakunnan määrittelemän omavastuusuuden.

6.4 Perhehoidossa olevan henkilön vakuutukset

Maakunnalla ei ole lakisääteistä velvoitetta ottaa tapaturmavakuutusta perhehoidossa olevalle henkilölle. Henkilöllä voi olla omia tapaturma- tai vastuuvakuutuksia. On myös suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen ja tarkistaa sisältääkö vakuutus perhehoidossa olevat henkilöt.

6.5 Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat

Perhehoidossa olevan henkilön varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen, omaiselle tai hänen edunvalvojalleen. Perhehoitajan tulee neuvotella asiakkaan varojen käyttöä koskevista periaatteista edunvalvojan ja koordinaattorin kanssa.

Pitkäaikainen perhehoidon asiakas tarvitsee perhekodissa käyttövarojaan esimerkiksi jalkahoitajan, parturi-kampaajan tms. käyntiin, taksimatkojen omavastuuosuuksiin, erikseen sovittaviin virkistystapahtumiin tai muihin pieniin omiin hankintoihin. Käyttövaraa käytetään myös asiakkaan vaatehankintoihin, joista perhehoitaja sopii erikseen omaisen tai edunvalvojan kanssa.

Pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaan perhekodissa olevasta irtaimesta omaisuudesta on pidettävä omaisuusluetteloa. Luettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää sitä yhdessä edunvalvojan tai koordinaattorin kanssa.

Perhehoidossa olevalle henkilölle haetaan tarvittaessa edunvalvoja, mikäli asiaa ei ole aiemmin järjestetty. Perhehoitaja ei voi toimia perhehoidossa olevan henkilön edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana.

6.6 Asiakkaan valitus- ja vaikutusmahdollisuudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun sekä julkisen että yksityisen sosiaalihuollon asiakkaana. Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan kohtelusta muistutus sellaiselle sosiaalihuollon toimivaltaiselle vastuuhenkilölle tai sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle, joka voi vaikuttaa muistutuksen tekijän tilanteen muuttamiseksi, jos muistutus on aiheellinen.

Jos asiakas on tyytymätön saamaansa palveluun tai kohteluun, hän voi pyytää oman alueensa sosiaaliasiamiestä toimimaan sovittelijana. Sosiaaliasiamies seuraa asiakkaiden oikeuksien ja aseman kehitystä. Asiakasta on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Muistutukseen pitää vastata kohtuullisen ajan kuluessa. Kohtuullisena aikana pidetään 1-4 viikkoa.

Muistutuksen tekeminen ei vaikuta asiakkaan oikeuteen hakea muutosta päätöksiin tai oikeuteen kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille. Ennen näitä toimenpiteitä on hyvä keskustella asiasta perhehoitajan ja/ tai perhehoidosta vastaavan henkilön kanssa.

6.7 Asiakkaan kuolema perhekodissa

Perhehoitajalla tulee olla tieto asiakkaan mahdollisesta elvytyskiellosta, jonka mukaisesti hän toimii.

Jos asiakas kuolee perhekodissa, perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112 ja pyytää, että puhelu yhdistetään poliisille. Perhehoitaja ilmoittaa asiakkaan kuoleman epäilystä ensin poliisille. Poliisityöpari tulee perhekotiin ja toteaa asiakkaan kuoleman. Samalla suljetaan pois mahdollinen rikosepäily. Tämän jälkeen vainaja siirretään lähimpään terveyskeskukseen, jossa lääkäri vahvistaa kuoleman.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa asiasta omaisille ja perhehoidon koordinaattorille. Asiakkaan vastuutyöntekijä ottaa yhteyttä asiakkaan omaisiin ja keskustelee heidän kanssaan. Perhehoidon koordinaattori järjestää perhehoitajalle tarvittavan tuen tai on perhehoitajan tukena asiakkaan kuoleman johdosta. Perhekodissa voidaan järjestää muistelutilaisuus mahdollisesti yhteistyössä omaisten tai seurakunnan kanssa.

7 Perhehoidon valvonta

”Hoidettavan sijoittaneen kunnan tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen kunnan toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Sekä sijoittajakunnan että sijoituskunnan sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan tässä laissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Jos perhekoti tai siinä annettu hoito ja kasvatustodetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, toimielimen on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjausasiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, toimielimen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.” (Perhehoitolaki 22§)

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta vastuutyöntekijän yhteydenpito, toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Yhteistyön ja tuen toimiessa myös perhehoidon arviointi ja valvonta voivat toteutua tarkoitettulla tavalla. Perhehoidon valvonnan painopisteenä on perhehoidon riittävän tuen järjestäminen, jotta puutteiden tai epäkohtien ilmaantumisen pystytään ehkäisemään ennalta tai niihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa. (STM 2017:25 Perhehoitolain toimeenpanon tuki.)

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ennakoivaa valvontaa ovat perhehoitajalle annettu ohjaus ja tuki sekä perhehoidon seuraaminen ja perhehoidolle asetettujen tavoitteiden arviointi yhteistyössä perhehoitajan kanssa.

Omais- ja perhehoidon keskuksen koordinaattori ja perhehoidosta vastaava viranhaltija tekevät valvontakäyntejä vähintään kerran vuodessa. Perhehoidon ohjaus- ja valvontakäynneillä voidaan päivittää toimeksiantosopimusta ja asiakkaan asiakassuunnitelma, mikäli asiakkaan hoitoisuus on muuttunut sekä järjestää asiakkaan tarpeiden mukaiset palvelut. Perhehoidon koordinaattorin ohjauskäynneillä huomioidaan perhehoitajan työssä jaksamisen tuki ja täydennyskoulutustarpeet.

Asiakkaan oikeuden toteutumista hyvään, asiakassuunnitelman mukaiseen perhehoitoon ja kohteluun seurataan säännöllisesti. Perhehoidossa olevilta sekä heidän läheisiltään kerätään kirjallisesti palautetta vuosittain.

8 Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet

Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet perustuvat lainsäädäntöön. Perhehoitajan vastuisiin kuuluvat hyvän, asiakassuunnitelman mukaisen perhehoidon toteuttaminen, perheenjäsenenä olemisen turvaaminen, sitoutuminen toimimaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden sekä perhehoidossa olevan henkilön läheisten kanssa. Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoitoon liittyvistä muutoksista perhehoidon koordinaattorille.

Perhehoitajalla on oikeus perhehoitolain mukaisiin ja tähän toimintaohjeeseen kirjattuihin oikeuksiin sekä toimeksiantosopimuksessa sovittaviin asioihin. Näitä ovat mm. oikeus vapaaseen, perhehoidon toteuttamisen kannalta tarvittavien asiakasta koskevien tietojen saanti, peruseläketurva, tapaturmavakuutus, hyvinvointi- ja terveystarkastus, koulutus ja tuki, hoitopalkkio, kulukorvaus ja mahdollisuus käynnistämiskorvaukseen, yhteistyö maakunnan kanssa sekä kuulluksi tuleminen perhehoitoon liittyvissä asioissa.

8.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys

Perhehoitajalla on oikeus saada sellaiset hoidettavaa koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä hoivan ja huolenpidon toteuttamiseksi (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 17 §). Perhehoitajalle tulee toimittaa ne asiakkaan tiedot, joita tarvitaan turvallisen hoidon toteuttamiseksi ja seurannan turvaamiseksi. Vähimmillään ne ovat henkilötiedot, omaisen ja edunvalvojan yhteystiedot, diagnoosit, lääkehoito, allergiat, ruokavaliot ja muut vastaavat riskitekijät, määrätty seuranta (paino, laboratoriokokeet), perhehoitoon ohjaamisen perusteet (esim. kotona pärjäämättömyys), tämänhetkisen toimintakyvyn kuvaus, tehtyjen toimintakykyarviointien tulokset sekä mahdollinen elvytyskielto.

Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä.

8.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajalla on elinikäinen vaitiolovelvollisuus (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 15 §) eli perhehoitaja ei saa ilmaista perhehoidossa olevaa henkilöä koskevia salassa pidettäviä tietoja sivullisille myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita kuin häntä itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi eikä toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi antaa tietoa sivullisille henkilön omalla ja/tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Laillisella edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja.

Salassa pidettäviä tietoja ovat mm. tiedot varallisuudesta tai taloudellisesta asemasta, tiedot terveydentilasta, vammaisuudesta tai sosiaali- ja terveydenhuollon tai kuntoutuksen palveluista, tiedot seksuaalisesta käyttäytymisestä tai suuntautumisesta, tiedot poliittisesta vakaumuksesta tai elintavoista, tiedot osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksiin, tiedot perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista tai muut henkilön yksityiselämään liittyvät arkaluonteiset asiat.

8.3 Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus

"Perhehoitaja on velvollinen ilmoittamaan perhehoidossa tapahtuneista muutoksista vastuutyöntekijälle siihen kuntaan, joka on sijoittanut hoidettavan sekä kuntaan, jossa perhekoti sijaitsee." Perhehoitolaki 21 §

Perhehoitajan vastuulla on ilmoittaa perhehoidon koordinaattorille:

- perhehoidossa oleviin henkilöihin liittyvistä perhehoitoon vaikuttavista toimintakyvyn ja/tai terveydentilan muutoksista
- suunnitelmista ottaa lisää henkilöitä perhehoitoon toiselta sijoittajalta
- elämäntilanteen muutoksista; sairastuminen, muut esteet toimia perhehoitajana
- perhesuhteiden muutoksista
- perhekodissa tapahtuvista muutoksista (esim. remontti, kotieläimet)
- ulkomaanmatkoista perhehoidossa olevan henkilön kanssa
- muista perhehoitajana toimimiseen vaikuttavista asioista
- sattuneista tapaturmista, väkivallasta ja pakkotoimenpiteistä (ilmoitettava aina myös kirjallisena)

8.4 Perhehoitajien yhteydenpito

Perhehoitaja tekee yhteistyötä perhehoidettavan lähiomaisten, perhehoidettavan vastuu-työntekijän, perhehoidon koordinaattorin sekä muiden yhteistyötahojen kanssa. Perhehoidossa olevan henkilön yhteyksien säilyttäminen omaisiin on tärkeää. Myös perhehoitajan toivotaan pitävän yhteyttä omaisiin perhehoidossa olevan henkilön ja omaisten toiveet huomioiden. Perhehoidossa olevalla henkilöllä on oikeus tavata läheisiään vastaanottamalla vieraita perhekodissa sekä pitämällä heihin muuten yhteyttä puhelimitse, kirjeitse tai muulla sopivalla tavalla.

Koordinaattori järjestää perhehoitajien yhteisiä tapaamisia säännöllisesti vuosittain. Yhteisissä tapaamisissa käsitellään perhehoidon ajankohtaisia asioita, joissa voi olla mukana tarvittaessa asiantuntijoita.

9 Maakunnan oikeudet ja velvollisuudet

Maakunnan oikeudet

- Tehdä yhteiseen neuvotteluun perustuva päätös asiakkaan perhehoitopaikasta.
- Saada tieto perhehoidossa ja perhekodissa suunnitelluista/tapahtuneista muutoksista.

Maakunnan velvollisuudet

- Järjestää perhehoitoon sijoitetun henkilön tarvitsemat palvelut
- Antaa perhehoitajalle hoivan ja huolenpidon toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot perhehoitoon tulevasta/ perhehoidossa olevasta henkilöstä
- Nimetä vastuutyöntekijä perhehoitajalle
- Järjestää perhehoitajan tuki ja hoitaa siihen kuuluvan velvoitteet
- Tehdä yhteistyötä perhehoitajan kanssa
- Arvioida perhehoitoa yhdessä perhehoitajan kanssa
- Valvoa perhehoitoa